

13-09-2012

Број: 05-05-1-2701-2/12
Сарајево, 12. септембар 2012. године

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 13.09.2012			
Средствена јединица	Клијентелна јединица	ПРЕДЛ БРОЈ	Број прилога
0102-05-2-1083/12			

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА**

Предмет. Сагласност за ратификацију споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00), достављамо вам ради давања сагласности за ратификацију:

Споразум између Босне и Херцеговине и Међународне агенције за атомску енергију о примјени заштитних мјера у вези са Уговором о неширењу нуклеарног оружја. Споразум је потписао г. Емир Диздаревић, директор Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ, 6. јуна 2012. године, у Бечу.

Будући да је Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ надлежна за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Дома, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Агенције који посланицима, односно делегатима може дати све потребне информације о споразуму.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР
Ранко Нинковић

Broj: 08/1-23-05-5-23541-2/12
Datum: 5. septembar 2012. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PREDSJEDNIŠTVO
SARAJEVO

11-09-2012

05 05-1 2701

PREDMET: Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u svezi sa Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja

U prilogu akta dostavljamo Prijedlog odluke o ratifikaciji predmetnog sporazuma koji je potpisan u Beču, 6. juna 2012. godine, na engleskom jeziku.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 23. redovnoj sjednici održanoj 30. maja 2012. godine donijelo Odluku o prihvatanju Sporazuma i ovlastilo gđinu. Emira Dizdarevića, direktora Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine da isti potpiše. Kopija navedene odluke Predsjedništva BiH broj: 01-50-1-1546-22/12 od 30. maja 2012. g. je u prilogu ovog akta.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 18. sjednici održanoj 30. avgusta o.g. utvrdilo Prijedlog odluke o ratifikaciji ovog sporazuma radi dostavljanja Predsjedništvu BiH i provedbe procedure ratifikacije. Kopiju obavijesti o Zaključku Vijeća ministara BiH, akt broj: 05-07-1-2398-16/12 od 31. 08. 2012. g. dostavljamo u prilogu i istovremeno skrećemo pažnju da se u tekstu Zaključka kao sastavni dio naziva ovog sporazuma (greškom) navodi i " ... i Dodatnog protokola". Obavještavamo da je Dodatni protokol poseban međunarodni ugovor, potpisan istoga dana kada i Sporazum u sjedištu IAEA, da je isti također u proceduri ratifikacije, te naziv Dodatni protokol ne treba navoditi kao sastavni dio naziva Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u svezi sa Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja u budućoj korespondenciji vezanoj za njegovu ratifikaciju.

Dostavljamo i kopiju mišljenja Ureda za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH, akt broj: 01-02-600-3/12 od 19.07.2012. g. koji na Nacrt odluke o ratifikaciji nije imao primjedbe.

Molimo da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora ("Službeni glasnik BiH", broj 29/00) provede postupak ratifikacije Sporazuma.

MINISTAR

dr. Zlatko Lagumdžija

Prilog: kao u tekstu

СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МЕЂУНАРОДНЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА АТОМСКУ ЕНЕРГИЈУ О ПРИМЈЕНИ ЗАШТИТНИХ МЈЕРА У ВЕЗИ СА УГОВОРОМ О НЕШИРЕЊУ НУКЛЕАРНОГ ОРУЖЈА

БУДУЋИ ДА је Босна и Херцеговина страна Уговора о неширењу нуклеарног оружја (у даљем тексту: Уговор) отвореног за потписивање у Лондону, Москви и Вашингтону 1. јула 1968. године, а који је ступио на снагу 5. марта 1970. године;

БУДУЋИ ДА став 1 члана III Уговора гласи овако:

"Свака уговорница које не посједује нуклеарно оружје обавезује се да ће прихватити заштитне мјере, као што је изложено у споразуму о којем ће се водити преговори и који треба да се склопи са Међународном агенцијом за атомску енергију у складу са Статутом Међународне агенције за атомску енергију и њеним системом контроле, искључиво рад и провјере извршавања њених оба веза преузетих овим Уговором, како би се спријечила употреба нуклеарне енергије за нуклеарна оружја и друге уређаје за нуклеарне експлозије умјесто у мирољубиве сврхе. Поступак за заштитне мјере који се захтијева овим чланом примјењиваће се у односу на изворни или специјални фисибилни материјал кад се он производи, прерађује или употребљава у сваком основном нуклеарном уређају или изван било којег таквог уређаја. Заштитне мјере које се захтијевају овим чланом примјењиваће се на све изворне или специјалне фисибилне материјале у свим мирољубивим нуклеарним дјелатностима које се обављају на подручју такве државе, који су под њеном јурисдикцијом, или се обављају под њеном контролом на другом мјесту."

БУДУЋИ ДА је Међународна агенција за атомску енергију (у даљем тексту: Агенција) овлашћена према члану III свог Статута да склапа такве споразуме;

СТОГА су се Босна и Херцеговина и Агенција споразумјеле о сљедећем:

ДИО I ОСНОВНЕ ОБАВЕЗЕ

Члан 1.

Босна и Херцеговина се обавезује, према ставу 1 члана III Уговора, да прихвати заштитне мјере, у складу са условима овог споразума, за све изворне или специјалне фисибилне материјале у свим мирнодопским нуклеарним дјелатностима на њеном подручју, под њеном јурисдикцијом, или изведеним под њеним надзором на било ком другом мјесту, а искључиво ради провјере да се такав материјал не злоупотребљава за нуклеарна оружја или друге нуклеарне експлозивне уређаје.

ПРИМЈЕНА ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 2.

Агенција ће имати право и обавезу да обезбједи примјену заштитних мјера, у

складу с условима Споразума, на све изворне или специјалне фисибилне материјале у свим мирнодопским нуклеарним дјелатностима на подручју Босне и Херцеговине, под њеном јурисдикцијом, или изведеним под њеним надзором на било ком другом мјесту, а искључиво ради провјере да се такав материјал не злоупотребљава за нуклеарна оружја или друге експлозивне уређаје.

САРАДЊА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И АГЕНЦИЈЕ

Члан 3.

Босна и Херцеговина и Агенција сарађиваће како би се олакшало спровођење заштитних мјера предвиђених овим споразумом.

СПРОВОЂЕЊЕ ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 4.

Заштитне мјере предвиђене овим споразумом примјењиваће се на такав начин:

- (a) да се избјегне ометање економског и технолошког развоја Босне и Херцеговине или међународне сарадње на подручју мирнодопских нуклеарних дјелатности, укључујући међународну размјену нуклеарног материјала;
- (b) да се избјегне не умјесно мијешање у мирнодопске нуклеарне дјелатности Босне и Херцеговине, а нарочито у рад постројења; и
- (c) да буду у складу са праксом доброг управљања потребног за економично и безбједно вршење нуклеарних дјелатности.

Члан 5.

- (a) Агенција ће предузети све мјере опреза како би се заштитиле комерцијалне и индустријске тајне и друге повјерљиве информације које она сазнаје спровођењем овог споразума.
- (b)
 - (i) Агенција неће објавити ни доставити било којој држави, организацији или особи било коју информацију до које је дошла спроводећи овај споразум, осим што се специфичне информације које се односе на његово спровођење могу дати Одбору гувернера Агенције (у даљем тексту: Одбор) и они м чла новима особља Агенције којима је такво сазнање потребно због њихових службених дужности у вези са заштитних мјерама, али само у мјери потребној да Агенција испуни своје обавезе у спровођењу овог споразума.
 - (ii) Сажете информације о нуклеарном материјалу који потпада под заштитне мјере Агенције према овом споразуму могу се објавити на основу одлуке Одбора, ако се државе непосредно у питању са тим сложе.

Члан 6.

- (a) Агенција ће, примјењујући заштитне мјере према овом споразуму, у потпуности водити рачуна о технолошком развоју на подручју заштитних мјера, и уложити максимум напора да обезбиди оптималну ефикасност у односу на трошкове, а и примјену принципа да се успјешна контрола тока нуклеарног материјала, који потпада под заштитне мјере према овом споразуму, обавља употребом инструмената и других техника у одређеним стратегијским тачкама у оној мјери у којој то садашња или будућа технологија допушта.
- (b) Да би се обезбидила оптимална дјелотворност у односу према трошковима, требају да буду употријебљена, на примјер, ова средства:
- (i) држање материјала у затвореном простору као начин да се дефинише зона материјалне равнотеже у сврхе обрачуна;
 - (ii) статистичке технике и методе узимања случајних узорака ради оцјене тока нуклеарног материјала;
 - (iii) усмјеравање верификационих поступака на оне фазе циклуса нуклеарног горива које обухватају производњу, прераду, употребу или складиштење оног нуклеарног материјала од којег би се непосредно могла направити нуклеарна оружја или други нуклеарни експлозивни уређаји, а свођење на минимум верификационих поступака у односу према осталом нуклеарном материјалу, уз услов да то не омета Агенцију у примјени заштитних мјера према овом споразуму.

ДРЖАВНИ СИСТЕМ КОНТРОЛЕ МАТЕРИЈАЛА

Члан 7.

- (a) Босна и Херцеговина ће оформити и одржавати систем обрачуна и контроле укупног нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму.
- (b) Агенција ће примијенити заштитне мјере на начин који обезбјеђује да се верификују налази босанскохерцеговачког система, утврђујући да није дошло до злоупотребе нуклеарног материјала са мирнодопске употребе на употребу за нуклеарна оружја или друге нуклеарне експлозивне уређаје. Верификација Агенције обухватиће, између осталог, независна мјерења и надгледања које Агенција спроводи у складу са поступцима наведеним у Дијелу II овог споразума. Агенција ће, спроведећи верификацију, водити рачуна о техничкој дјелотворности босанскохерцеговачког система.

СНАБДИЈЕВАЊЕ АГЕНЦИЈЕ ИНФОРМАЦИЈАМА

Члан 8.

- (a) Да би се обезбидило успјешно спровођење заштитних мјера према овом споразуму, Босна и Херцеговина ће, у складу са одредбама изложеним у Дијелу II овог споразума, снабдјети Агенцију информацијама о нуклеарном материјалу који потпада под заштитне мјере према овом споразуму и карактеристикама постројења у вези са материјалом који је под заштитним мјерама.
- (b)

- (i) Агенција ће тражити само минимум информација и података у складу са извршавањем својих обавеза према овом споразуму.
 - (ii) Информације које се односе на постројења биће оне које су минимално потребне за контролу нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму.
- (c) Ако би Босна и Херцеговина тако захтијевала, Агенција ће бити спремна да испита на територији Босне и Херцеговине пројектне информације које Босна и Херцеговина сматра посебно осјетљивим. Такве информације не треба и физички доставити Агенцији, под условом да оне остану лако доступне Агенцији за њена даља испитивања на територији Босне и Херцеговине.

ИНСПЕКТОРИ АГЕНЦИЈЕ

Члан 9.

- (a)
- (i) Агенција ће обезбиједити пристанак Босне и Херцеговине за именовања инспектора Агенције за Босну и Херцеговину.
 - (ii) Ако Босна и Херцеговина, или након приједлога за неко именовање или у било које вријеме пошто је неко именовање било учињено, стави свој приговор на именовање, Агенција ће предложити Босни и Херцеговини алтернативно именовање или именовања.
 - (iii) Ако би, као резултат поновљеног одбијања Босне и Херцеговине да прихвати именовање инспектора Агенције, дошло до ометања инспекција које треба спровести према Споразуму, такво одбијање би разматрао Одбор на захтјев генералног директора Агенције (у даљем тексту: генерални директор), ради предузимања одговарајуће акције са његове стране.
- (b) Босна и Херцеговина ће предузети потребне кораке да инспекторима Агенције обезбиједи успјешно извршавање њихових дужности према овом споразуму.
- (c) Посјете и дјеловања инспектора Агенције биће тако организовани:
- (i) да сведу на минимум могуће неугодности и сметње у односу према Босни и Херцеговини и према мирнодопским нуклеарним дјелатностима над којима се обавља инспекција; и
 - (ii) да бу де загарантована заштита индустријских тајни или било којих других повјерљивих информација које би инспектори сазнали.

ПРИВИЛЕГИЈЕ И ИМУНИТЕТИ

Члан 10.

Босна и Херцеговина ће примијенити на Агенцију (укључујући њену имовину, фондове и средства) и на њене инспекторе и остале службенике који обављају функције према овом споразуму, одговарајуће одредбе Уговора о привилегијама и имунитетима Међународне агенције за атомску енергију.

ПРЕСТАНАК ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 11.

Трошење или разблаживање нуклеарног материјала

Заштитне мјере ће престати за онај нуклеарни материјал који потпада под заштитне мјере кад Агенција утврди да је материјал био утрошен или да је био разблажен на такав начин да више није употребљив за било какву нуклеарну дјелатност интересантну са тачке гледишта заштитних мјера, или да се практично не може регенерисати.

Члан 12.

Изношење нуклеарног материјала из Босне и Херцеговине

Босна и Херцеговина ће унапријед обавијестити Агенцију о намјераваном изношењу нуклеарног материјала из Босне и Херцеговине који потпада под заштитне мјере према овом споразуму, у складу са одредбама наведеним у Дијелу II овог споразума. Агенција ће окончати примјену заштитних мјера на нуклеарни материјал према овом споразуму када држава прималац буде преузела одговорност за њега, као што је предвиђено у Дијелу II овог споразума. Агенција ће водити евиденцију о сваком преносу и, гдје буде одговарало, о поновној примјени заштитних мјера на изнесени нуклеарни материјал.

Члан 13.

Одредбе о нуклеарном материјалу који треба употријебити за нуклеарне дјелатности

Тамо гдје нуклеарни материјал који потпада под заштитне мјере према овом споразуму треба употријебити за нуклеарне дјелатности, као што је производња легуре или керамике, Босна и Херцеговина ће се споразумјети са Агенцијом, прије него што се материјал употријеби, о околностима у којима се заштитне мјере за такав материјал могу окончати.

НЕПРИМЈЕЊИВАЊЕ ЗАШТИТНИХ МЈЕРА НА НУКЛЕАРНИ МАТЕРИЈАЛ КОЈИ СЕ УПОТРЕБЉАВА ЗА НЕМИРНОДОПСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Члан 14.

Ако Босна и Херцеговина намјерава да користи своје дискреционо право да употријеби нуклеарни материјал за који се тражи примјена заштитних мјера према овом споразуму за нуклеарну дјелатност која не захтијева примјену заштитних мјера према овом споразуму, примјењиваће се овај поступак:

(а) Босна и Херцеговина ће обавијестити Агенцију о тој дјелатности уз јасну напомену:

- (i) да употреба нуклеарног материјала за неку незабрањену војну дјелатност неће бити у сукобу са обавезом коју је Босна и Херцеговина могла дати, а у односу према којој се примјењују заштитне мјере Агенције, да ће се нуклеарни материјал употријебити само за мирнодопску нуклеарну дјелатност;

- (ii) да се ток ом непримјењивања за штитних мјера нуклеарни материјал неће употријебити за производњу нуклеарног оружја или других нуклеарних експлозивних уређаја.
- (b) Босна и Херцеговина и Агенција споразумјеће се да се заштитне мјере предвиђене овим споразумом неће примјењивати само за вријеме док нуклеарни материјал буде у таквој употреби. Аранжманом ће се одредити, у границама могућности, период или околности за вријеме којих се заштитне мјере неће примјењивати. У сваком случају, заштитне мјере предвиђене овим споразумом примјењиваће се одмах након што се нуклеарни материјал поново уведе у мирнодопску нуклеарну дјелатност. Агенција ће стално бити обавјештавана о укупној количини и саставу таквог нуклеарног материјала на који се не примјењују заштитне мјере у Босни и Херцеговини, и о сваком извозу таквог материјала.
- (c) Сваки споразум у тврдиће се у уговору са Агенцијом. Такав уговор ће се склопити што је могуће прије и односиће се само на такве ствари као што су, између осталог, привремене и постепене одредбе, као и аранжмани о извјештавању, али неће захтијевати било какво одобравање ни повјерљиве податке о војној дјелатности и употреби нуклеарног материјала у њој.

ФИНАНСИЈЕ

Члан 15.

Босна и Херцеговина и Агенција сносиће своје трошкове које буду имале приликом извршавања својих одговарајућих обавеза према овом споразуму. Међутим, ако Босна и Херцеговина или лица под њеном јурисдикцијом буду имала посебне трошкове као резултат неког одређеног захтјева Агенције, Агенција ће рефундирати такве трошкове уз услов да се унапријед сложи да тако поступи. У сваком случају, Агенција ће сносити трошкове свих допунских мјерења или узимања узорака које би инспектори захтијевали.

ОДГОВОРНОСТ ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА ЗА НУКЛЕАРНЕ ШТЕТЕ

Члан 16.

Босна и Херцеговина ће обезбиједити да се свака заштита од одговорности према трећим лицима за нуклеарне штете, укључујући свако осигурање или какву другу финансијску гаранцију која се може добити према њеним законима или прописима, примијени на Агенцију и њене службенике ради спровођења овог споразума, на исти начин на који се таква заштита примјењује на држављане Босне и Херцеговине.

МЕЂУНАРОДНА ОДГОВОРНОСТ

Члан 17.

Свака тужба Босне и Херцеговине у односу према Агенцији или Агенције у односу према Босни и Херцеговини за било коју штету која резултира из спровођења заштитних мјера према овом споразуму, а која није проистекла из нуклеарног инцидента, рјешаваће се у складу са међународним правом.

МЈЕРЕ О ВЕРИФИКАЦИЈИ НЕПОСТОЈАЊА ЗЛОУПОТРЕБЕ

Члан 18.

Ако Одбор, на основу извјештаја генералног директора, одлучи да је нека акција Босне и Херцеговине важна и хитна како би се обезбиједила верификација да нуклеарни материјал који потпада под заштитне мјере према овом споразуму није злоупотријебљен за нуклеарна оружја или друге нуклеарне експлозивне уређаје, Одбор може захтијевати од Босне и Херцеговине предузимање захтијеване акције без одлагања, независно од тога је ли већ био покренут поступак за рјешавање спора према члану 22 овог споразума.

Члан 19.

Ако Одбор, након испитивања одговарајуће информације коју је добио од генералног директора, утврди да Агенција није у стању верификовати да није дошло до злоупотребе нуклеарног материјала за који се захтијева да буде под гаранцијом према овом споразуму, за нуклеарна оружја или друге нуклеарне експлозивне уређаје, он може да поднесе извјештаје предвиђене у ставу С члана XII Статута Агенције (у даљем тексту: Статут), а такође може, тамо гдје је то примјенљиво, предузети остале мјере предвиђене тим чланом. У предузимању такве акције Одбор ће водити рачуна о степену увјерљивости коју пружају примијењене заштитне мјере и пружиће Босни и Херцеговини сваку разумну могућност да Одбор увјери у супротно.

ТУМАЧЕЊЕ И ПРИМЈЕНА СПОРАЗУМА И РЈЕШАВАЊЕ СПОРОВА

Члан 20.

Босна и Херцеговина и Агенција ће се, на захтјев било које од њих, посавјетовати о сваком питању које произлази из тумачења или примјене овог споразума.

Члан 21.

Босна и Херцеговина ће имати право да захтијева да свако питање проистекло из тумачења или примјене овог споразума разматра Одбор. Одбор ће позвати Босну и Херцеговину да учествује у дискусијама о било ком таквом питању које постави Одбор.

Члан 22.

Сваки спор проистекао из тумачења или примјене овог споразума, осим спора око налаза Одбора према члану 19 или акције Одбора у вези са таквим налазом, који није ријешен преговорима или неким другим поступком којег су прихватиле Босна и Херцеговина и Агенција биће, на захтјев било које од њих, поднесен арбитражном суду састављеном како слиједи: Босна и Херцеговина и Агенција одредиће по једног арбитра свака, а два арбитра тако одређена изабраће трећег који ће бити предсједник. Ако за 30 дана од захтјева за арбитражом или Босна и Херцеговина или Агенција не одреде арбитра, Босна и Херцеговина или Агенција може тражити од предсједника Међународног суда да постави једнога арбитра. Исти ће поступак важити ако 30 дана од одређивања или постављања другог арбитра трећи арбитар још не буде изабран. Већина чланова арбитражног суда чини кворум и за сваку одлуку биће потребна једногласност двају арбитра. Арбитражни поступак одредиће арбитражни суд. Одлуке арбитражног суда биће обавезне и за Босну и Херцеговину и за Агенцију.

ОДЛАГАЊЕ ПРИМЈЕНЕ ЗАШТИТНИХ МЈЕРА АГЕНЦИЈЕ ИЗ ДРУГИХ СПОРАЗУМА

Члан 23.

Спровођење заштитних мјера Агенције у Босни и Херцеговини из других споразума са Агенцијом биће суспендовано за вријеме важења овог споразума. Уколико Босна и Херцеговина добије од Агенције помоћ за пројект, наставиће да важи обавеза Босне и Херцеговине по Споразуму о пројекту о неупотреби поменутих предмета у било какве војне сврхе.

ИЗМЈЕНЕ СПОРАЗУМА

Члан 24.

- (a) Босна и Херцеговина и Агенција ће се, на захтјев било које од њих, договорити о измјенама овог споразума.
- (b) За све измјене биће потребан пристанак Босне и Херцеговине и Агенције.
- (c) Измјене овог споразума ступиће на снагу под истим условима као што ступа на снагу и сам споразум.
- (d) Генерални директор ће одмах обавијестити све земље чланице Агенције о свакој измјени овог споразума.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ И ТРАЈАЊЕ

Члан 25.

Овај ће споразум ступити на снагу оног дана кад Агенција прими од Босне и Херцеговине писмено обавјештење да су задовољени законски и уставни прописи Босне и Херцеговине за ступање на снагу. Генерални директор ће одмах обавијестити све земље чланице Агенције о ступању на снагу овог споразума.

Члан 26.

Овај споразум ће остати на снази све док Босна и Херцеговина буде страна Уговора.

ДИО II УВОД

Члан 27.

Сврха овог дијела Споразума је да одреди поступке које треба примијенити приликом спровођења одредаба о заштитним мјерама из Дијела I.

СВРХА ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 28.

Сврха поступака заштитних мјера изложених у овом дијелу Споразума је

правовремено откривање злоупотребе значајних количина нуклеарног материјала, са мирнодопских дјелатности на производњу нуклеарног оружја или других експлозивних уређаја или у непознате циљеве, и спречавање такве злоупотребе.

Члан 29.

Ради постизања сврхе наведене у члану 28, као мјера од основног значаја примјењиваће се обрачун материјала, упоредо са држањем материјала у затвореном простору и надгледањем као значајним комплементарним мјерама.

Члан 30.

Технички закључак верификационих дјелатности Агенције биће исказ, у односу на сваку зону материјалне равнотеже, о количини неевидентираниог материјала током одређеног периода, уз навођење границе тачности за наведене количине материјала.

ДРЖАВНИ СИСТЕМ ЕВИДЕНТИРАЊА И КОНТРОЛЕ НУКЛЕАРНОГ МАТЕРИЈАЛА

Члан 31.

У складу са чланом 7, Агенција ће се приликом извршавања својих верификационих дјелатности у потпуности користити босанскохерцеговачким системом обрачуна и контроле укупног нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму и избјегаваће непотребно дуплирање босанскохерцеговачких дјелатности у вези са обрачуном и контролом.

Члан 32.

Систем обрачуна и контроле укупног нуклеарног материјала Босне и Херцеговине који потпада под заштитне мјере према овом споразуму биће заснован на зонама материјалне равнотеже и предвидјеће, ако је то примјенљиво и наведено у допунским аранжманима, спровођење таквих мјера као што су:

- (a) мјерни систем за одређивање количина нуклеарног материјала примљеног, произведеног, посланог, изгубљеног или на неки други начин уклоњеног из инвентара, и количина на инвентару;
- (b) оцјена прецизности и тачности мјерења и процјена несигурности у мјерењу;
- (c) поступци за утврђивање, ревизију и оцјену разлика мјерења између пошиљаоца и примаоца;
- (d) поступци за спровођење физичке инвентуре;
- (e) поступци за процјену акумулације неизмјереног инвентара и неизмјерених губитака;
- (f) систем регистровања и извјештавања који ће показати, за сваку зону материјалне равнотеже, инвентар материјалне равнотеже и промјене у том инвентару, укључујући потврде о пријему и преносу и з зоне материјалне равнотеже;

- (g) одредбе које ће обезбиједити да се поступци и спровођење обрачуна обављају коректно;
- (h) поступци за подношење извјештаја Агенцији, у складу са члановима од 59 до 69.

ПОЧЕТНА ТАЧКА ПРИМЈЕНЕ ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 33.

Заштитне мјере из овог споразума неће се примјењивати на материјал при вађењу или преради руде.

Члан 34.

- (a) Кад се било који материјал који садржи уранијум или торијум који није достигао степен нуклеарног горивог циклуса описаног у доњем ставу (c), директно или индиректно извезе у неку државу која нема нуклеарно оружје, Босна и Херцеговина ће обавијестити Агенцију о његовој количини, саставу и одредишту, осим ако се материјал извози у специфично нуклеарне сврхе.
- (b) Кад било који материјал који садржи уранијум или торијум који није достигао степен нуклеарног горивог циклуса описаног у доњем ставу (c) увезе, Босна и Херцеговина ће обавијестити Агенцију о његовој количини и саставу, осим ако је материјал био увезен у специфично нуклеарне сврхе, и
- (c) Кад било који нуклеарни материјал састава и чистоће погодних за производњу горива или за изотопно обогаћење напусти постројење или фазу процеса у којој је био произведен, или кад се такав нуклеарни материјал или било који други нуклеарни материјал произведен у некој каснијој фази у нуклеарном горивом циклусу увезе у Босну и Херцеговину, такав ће нуклеарни материјал потпадати под поступке о примјени заштитних мјера наведене у овом споразуму.

ПРЕСТАНАК ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 35.

- (a) Заштитне мјере ће се окончати за нуклеарни материјал који потпада под заштитне мјере према овом споразуму, у складу са условима наведеним у члану 11. Гдје нису задовољени услови тог члана, али Босна и Херцеговина сматра да регенерација нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере из отпадака није у одређено вријеме могућа или пожељна, Босна и Херцеговина и Агенција ће се посавјетовати о одговарајућим заштитним мјерама које треба примијенити.
- (b) Заштитне мјере ће се окончати за нуклеарни материјал који потпада под заштитне мјере према овом споразуму у складу са условима наведеним у члану 13, уз услов да се Босна и Херцеговина и Агенција сложе да се такав нуклеарни материјал практично не може регенерисати.

ИЗУЗЕЋЕ ОД ЗАШТИТНИХ МЈЕРА

Члан 36.

На захтјев Босне и Херцеговине, Агенција ће изузети нуклеарни материјал од заштитних мјера на овај начин:

- (a) специјални фисибилни материјал кад се употребљава у "грам" количинама или мањима као осјетљиви елемент у инструментима;
- (b) нуклеарни материјал кад се употребљава за ненуклеарне дјелатности у складу с чланом 13, иако се такав нуклеарни материјал може регенерисати;
- (c) плутонијум с изотопном концентрацијом плутонијума 238 више од 80%.

Члан 37.

На захтјев Босне и Херцеговине, Агенција ће изузети од заштитних мјера нуклеарни материјал који би иначе потпадао под заштитне мјере, уз услов да укупна количина нуклеарног материјала која би била изузета у Босни и Херцеговини у складу с овим чланом не може у било које вријеме прећи:

- (a) укупно један килограм специјално фисибилног материјала који се може састојати од једне или више ставки:
 - (i) плутонијума;
 - (ii) уранијума са обогаћењем од 0,2 (20%) или више, узимајући при том да се његова тежина помножи његовим обогаћењем; и
 - (iii) уранијума са обогаћењем испод 0,2 или више од природног уранијума, кад се помножи његова тежина пет пута са квадратом његовог обогаћења.
- (b) укупно десет метричких тона природног уранијума и осиромашеног уранијума са обогаћењем више од 0,005 (0,5%);
- (c) двадесет метричких тона осиромашеног уранијума са обогаћењем од 0,005 (0,5%) или мањим; и
- (d) двадесет метричких тона торијума;

или неке веће количине коју може одредити Одбор гувернера за јединствену примјену.

Члан 38.

Ако изузети нуклеарни материјал треба да се преради или складишти заједно са нуклеарним материјалом који потпада под заштитне мјере према овом споразуму, предузеће се мјере да се на њега поново примијене заштитне мјере.

ДОПУНСКИ АРАНЖМАНИ

Члан 39.

Босна и Херцеговина и Агенција саставиће допунске аранжмане у којима ће се навести појединости, до граница потребних да Агенција испуни своје обавезе према овом споразуму на дјелотворан и успјешан начин, о начину на који ће се

примјењивати поступци наведени у овом споразуму. Допунски аранжмани могу се проширити или измијенити договором између Босне и Херцеговине и Агенције без измјена овог споразума.

Члан 40.

Допунски аранжмани ће ступити на снагу истовремено или што је могуће прије након ступања на снагу овог споразума. Босна и Херцеговина и Агенција уложиће максимум напора да се постигне њихово ступање на снагу 90 дана након ступања на снагу овог споразума. Продужење тог периода захтијеваће пристанак Босне и Херцеговине и Агенције. Босна и Херцеговина ће Агенцији одмах доставити информације потребне за састављање допунских аранжмана. Након ступања на снагу овог споразума, Агенција ће и мати право да при мијени у ње му наведене поступке о нуклеарном материјалу наведеном у инвентару који је прописан чланом 41, чак и ако допунски аранжмани још нису ступили на снагу.

ИНВЕНТАР

Члан 41.

На основу почетног извјештаја из члана 62 Агенција ће сачинити јединствени инвентар за цјелокупан нуклеарни материјал у Босни и Херцеговини који потпада под заштитне мјере према овом споразуму, без обзира на његово поријекло, и одржаваће тај инвентар на основу извјештаја који буду пристизали и резултата њених верификационих дјелатности. Копије инвентара ће се ставити на располагање Босни и Херцеговини у договореним интервалима.

ПРОЈЕКТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Опште одредбе

Члан 42.

Према члану 8, пројектне информације о постојећим постројењима доставиће се Агенцији током дискусија о допунским аранжманима. Временска ограничења за доставу пројектних информација о новим постројењима утврдиће се допунским аранжманима, и те информације ће се доставити што је могуће прије увођења нуклеарног материјала у ново постројење.

Члан 43.

Пројектне информације које треба доставити Агенцији обухватиће свако постројење кад год је то примјенљиво:

- (a) опис постројења, наводећи његов општи карактер, циљ, номинални капацитет и географску локацију, као и корисничко име и адресу за свакодневне пословне сврхе,
- (b) опис општег распореда постројења са означавањем у границама могућности, форме, локације и тока нуклеарног материјала и општег распореда главних дијелова опреме којима се употребљава, производи или прерађује нуклеарни материјал;

(c) опис карактеристика постројења које су важне за обрачун материјала, држање материјала у затвореном простору и надгледање; и

(d) опис постојећих и предложених поступака за обрачун и контролу нуклеарног материјала у постројењу, с посебним освртом на зоне материјалне равнотеже утврђене од оператора, мјерење тока и поступке за обављање физичке инвентуре.

Члан 44.

Остале информације важне за примјену заштитних мјера такође ће се достављати Агенцији за свако постројење, посебно оне које се тичу организационе одговорности за обрачун материјала и контролу. Босна и Херцеговина ће доставити Агенцији допунске информације о прописима који се односе на здравствену заштиту и безбједност које ће Агенција поштовати и којих ће се инспектори код постројења придржавати.

Члан 45.

Агенцији ће се на разматрање доставити пројектне информације о измјенама које су важне за примјену заштитних мјера, за испитивање, и биће правовремено обавијештена и о свакој промјени у подацима који су достављени према члану 44, да би се, ако је потребно, поступци примјене заштитних мјера могли прилагодити.

Члан 46.

Сврха испитивања пројектних информација

Пројектне информације достављене Агенцији употребиће се у ове сврхе:

(a) да се утврде карактеристике постројења и нуклеарни материјал који је важан за примјену заштитних мјера на нуклеарни материјал са довољно појединости да се олакша верификација;

(b) да се одреде зоне материјалне равнотеже које ће се употребити у сврхе обрачуна Агенције и да се одаберу оне стратегијске тачке које су кључне тачке мјерења, а које ће се употребити за одређивање тока и инвентара нуклеарног материјала. При одређивању таквих зона материјалне равнотеже Агенција ће се, између осталог, користити овим критеријумима:

(i) величина зоне материјалне равнотеже ускладиће се са тачношћу са којом се материјална равнотежа може установити;

(ii) при одређивању зоне материјалне равнотеже, искористиће се свака могућност држања материјала у затвореном простору и надгледања како би се олакшала потпуност мјерења тока и на тај начин поједноставила примјена заштитних мјера, а мјерења концентрисала на кључне тачке мјерења;

(iii) одређени број зона материјалне равнотеже које се употребљавају у неком постројењу или јасно одређеним локацијама могу се спојити у једну зону материјалне равнотеже која ће се употребити у сврхе обрачуна Агенције кад Агенција буде одлучила да је то у складу с њеним верификационим захтјевима; и

(iv) специјална зона материјалне равнотеже може се основати на захтјев Босне и Херцеговине око неке фазе у процес који обухвата комерцијално осјетљиве информације.

(c) да се утврде номинални временски рокови и поступци за обављање физичке инвентуре, а у сврхе обрачуна Агенције;

(d) да се утврде захтјеви за документацију и извјештаји и поступци за оцјену документације;

(e) да се утврде захтјеви и поступци за верификацију количине и мјеста гдје се налази нуклеарни материјал;

(f) да се одаберу одговарајуће комбинације метода и техника држања материјала у затвореном простору и надзора, а и стратегијске тачке у којима исте треба примијенити.

Резултати испитивања пројектних информација биће укључени у допунске аранжмане.

Члан 47.

Накнадно испитивање пројектних информација

Пројектне информације ће се накнадно испитати у свјетлу измјена у пројектним условима, нових достигнућа у технологији заштитних мјера или искуства у примјени верификационих поступака, а ради модификовања акције коју је Агенција предузела према члану 46.

Члан 48.

Верификација пројектних информација

Агенција, у сарадњи са Босном и Херцеговином, може послати инспекторе у постројења да верификују пројектне информације дате Агенцији у складу са члановима од 42 до 45, у сврхе изнесене у члану 46.

ИНФОРМАЦИЈЕ О НУКЛЕАРНОМ МАТЕРИЈАЛУ ИЗВАН ПОСТРОЈЕЊА

Члан 49.

Агенцији ће се доставити ове информације кад се нуклеарни материјал употребљава на уобичајени начин изван постројења, и то према потреби:

(a) општи опис употребе нуклеарног материјала, његове географске локације и корисничко име и адресу за свакодневне пословне сврхе; и

(b) општи опис постојећих и предложених поступака за обрачун и контролу нуклеарног материјала, укључујући организациону одговорност за обрачун и контролу материјала.

Агенција ће бити правовремено обавјештавана о свим промјенама у информацијама које јој се достављају према овом члану.

Члан 50.

Информације достављене Агенцији према члану 49 могу се употријебити, у мјери колико је потребно, у сврхе изложене у члану 46 од (b) до (f).

СИСТЕМ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Опште одредбе

Члан 51.

Приликом оснивања свог система контроле материјала, као што је наведено у члану 7, Босна и Херцеговина ће уредити да се документација води за сваку зону материјалне равнотеже. Документација коју треба чувати биће описана у допунским аранжманима.

Члан 52.

Босна и Херцеговина ће уредити да испитивање документације буде инспекторима олакшано, посебно ако се документација не води на енглеском, француском, руском или шпанском језику.

Члан 53.

Документација ће се чувати најмање пет година.

Члан 54.

Документација ће се састојати, према потреби, од:

- (a) документације о обрачуну свог нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму; и
- (b) погонске документације за постројења која садрже такав нуклеарни материјал.

Члан 55.

Систем мјерења на којем се заснива документација која се употребљава за припремање извјештаја биће усклађен с најновијим међународним стандардима или ће по квалитету одговарати таквим стандардима.

Документација о обрачуну

Члан 56.

Документација о обрачуну пружиће увид за сваку зону материјалне равнотеже о сљедећем:

- (a) све измјене у инвентару, тако да се у свако доба може одредити књиговодствени инвентар;
- (b) све резултате мјерења којима се користи за одређивање физичког инвентара;

(с) сва усклађивања и корекције извршене што се тиче измјена у инвентару, и књиговодственог инвентара и физичког инвентара.

Члан 57.

За сваку инвентарску измјену и физички инвентар документација ће показати, у погледу сваке серије нуклеарног материјала: идентификацију материјала, податке о серији и изворне податке. У документацији ће се водити обрачун за уранијум, торијум и плутонијум, посебно у свакој серији нуклеарног материјала. За сваку инвентарску и змјену наве шће се дату м извршења инвентарске измјене, а према потреби, полазна зона материјалне равнотеже и примајућа зона материјалне равнотеже или прималац.

Члан 58.

Погонска документација

Погонска ће документација садржавати, према потреби, о свакој зони материјалне равнотеже:

- (а) оне погонске податке који се употребљавају за установљавање промјена у количини и саставу нуклеарног материјала;
- (б) податке добијене приликом калибрације резервоара и инструмената и узимања узорака и анализа, поступака за контролу квалитета мјерења и изведене процјене случајних и системских грешака;
- (с) опис редослиједа поступака предузетих приликом припремања и обављања физичке инвентуре, како би се обезбиједило да је она тачна и потпуна; и
- (д) опис поступака предузетих ради утврђивања узрока и величине било којег случајног или неизмјереног губитка до којег би могло доћи.

СИСТЕМ ИЗВЈЕШТАЈА

Опште одредбе

Члан 59.

Босна и Херцеговина ће достављати Агенцији извјештаје, детаљно описане у члановима од 60 до 69, о нуклеарном материјалу који потпада под заштитне мјере према овом споразуму.

Члан 60.

Извјештаји ће се давати на енглеском, француском, руском или шпанском језику, осим ако другачије није одређено допунским аранжманима.

Члан 61.

Извјештаји ће бити засновани на документацији вођеној у складу са члановима од 51 до 58 и састојаће се, према потреби, од извјештаја о обрачуну и специјалних извјештаја.

Извјештаји о обрачуну

Члан 62.

Агенцији ће се доставити почетни извјештај о укупном нуклеарном материјалу који потпада под заштитне мјере према овом споразуму. Почетни ће извјештај Босна и Херцеговина послати Агенцији 30 дана након посљедњег дана календарског мјесеца у којем овај споразум ступа на снагу, и одражаваће стање са задњим даном тог мјесеца.

Члан 63.

Босна и Херцеговина ће достављати Агенцији ове извјештаје о обрачуну за сваку зону материјалне равнотеже:

- (a) извјештаје о инвентарским измјенама који ће показати све промјене у инвентару нуклеарног материјала. Извјештаји ће се слати што је могуће прије, а у сваком случају 30 дана након истека мјесеца у којем је дошло до инвентарских измјена или у којем су оне биле установљене.
- (b) извјештаје о материјалној равнотежи који показују материјалну равнотежу засновану на физичком инвентару нуклеарног материјала стварно присутног у зони материјалне равнотеже. Извјештаји ће се послати што је могуће прије, а у сваком случају 30 дана након што је физичка инвентура била извршена. Извјештаји ће се заснивати на подацима расположивима на дан извјештавања и могу се кориговати касније ако буде потребно.

Члан 64.

У извјештајима о инвентарским измјенама навешће се идентификациони подаци и подаци о серији за сваку серију нуклеарног материјала, датум инвентарске измјене, и ако треба, отпремна зона материјалне равнотеже и примајућа зона материјалне равнотеже или примаоца. Ти ће извјештаји бити праћени сажетим напоменама које ће:

- (a) објаснити инвентарске измјене на основу погонских података садржаних у погонској документацији предвиђеној чланом 58(a); и
- (b) описати, као што је наведено у допунским аранжманима, предвиђени оперативни програм, посебно обављање физичке инвентуре.

Члан 65.

Босна и Херцеговина ће извијестити о свакој инвентарској измјени, усклађивању или корекцији, или периодично заједничким пописом или појединачно. О инвентарским измјенама извјештаваће се према серијама. Као што је наведено у допунским аранжманима, мање измјене у инвентару нуклеарног материјала, као што је узимање аналитичких узорака, могу се повезати у једну серију и саопштити као једна инвентарска измјена.

Члан 66.

Агенција ће достављати Босни и Херцеговини полугодишња саопштења о књиговодственом инвентару нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму, за сваку зону материјалне равнотеже, а заснована на

извјештајима о инвентарским измјенама за период обухваћен сваким таквим саопштењем.

Члан 67.

Извјештаји о материјалној равнотежи ће укључити ове ставке, осим ако није другачије договорено између Босне и Херцеговине и Агенције:

- (a) почетни физички инвентар;
- (b) инвентарске измјене (прво повећања, потом смањења);
- (c) закључни књиговодствени инвентар;
- (d) разлике између пошиљаоца и примаоца;
- (e) усклађени закључни књиговодствени инвентар;
- (f) закључни физички инвентар; и
- (g) неевидентирани материјал.

Саопштење о физичком инвентару које набраја све серије посебно и наводи идентификацију материјала и податке о серији за сваку серију биће прилог уз сваки извјештај о материјалној равнотежи.

Члан 68.

Посебни извјештаји

Босна и Херцеговина ће подносити посебне извјештаје без одлагања:

- (a) ако било какав неуобичајени инцидент или околност наведу Босну и Херцеговину да повјерује да постоји или да је могло доћи до губитка нуклеарног материјала који прелази ограничења наведена у ту сврху у допунским аранжманима; или
- (b) ако се за материјал које се држи у затвореном простору стање неочекивано измијенило од онога наведеног у допунским аранжманима, и то толико да је неовлашћено уклањање нуклеарног материјала постало могуће.

Члан 69.

Проширење и објашњење извјештаја

Ако Агенција тако захтијева, Босна и Херцеговина ће јој доставити проширења или објашњења за сваки извјештај у оној мјери колико се она односе на циљеве заштитних мјера.

ИНСПЕКЦИЈЕ

Члан 70.

Опште одредбе

Агенција ће имати право да врши инспекције као што је одређено члановима од 71 до 82.

Циљеви инспекције

Члан 71.

Агенција може да врши *ad hoc* инспекције како би:

- (a) верификовала информацију садржану у почетном извјештају о нуклеарном материјалу који потпада под заштитне мјере према овом споразуму;
- (b) идентификовала и верификовала измјене ситуације која је настала од датума почетног извјештаја; и
- (c) идентификовала, а ако је могуће верификовала количину и састав нуклеарног материјала у складу са члановима 93 и 96, прије његовог извоза из Босне и Херцеговине или његовог увоза у Босну и Херцеговину.

Члан 72.

Агенција може да врши рутинске инспекције како би:

- (a) верификовала да се извјештаји слажу са документацијом;
- (b) верификовала локацију, идентитет, количину и састав укупног нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму; и
- (c) верификовала информацију о могућим узроцима постојања неевидентираниог материјала, разлике између пошиљаоца и примаоца и неодређеност у књиговодственом инвентару.

Члан 73.

У складу са поступцима наведеним у члану 77, Агенција може да врши специјалне инспекције:

- (a) ради верификовања информација садржаним у посебним извјештајима; или
- (b) ако Агенција сматра да информације које је Босна и Херцеговина ставила на располагање, укључујући објашњења Босне и Херцеговине и информације добијене рутинским инспекцијама, нису за Агенцију довољне да би извршила своје обавезе према овом споразуму. Инспекција ће се сматрати специјалном кад је она или додатна рутинским инспекцијама предвиђеним члановима од 78 до 82 или ако обухвата приступ додатним информацијама или локацијама осим оних наведених у члану 76 за *ad hoc* и рутинске инспекције, или у оба ова случаја.

Обим инспекција

Члан 74.

У сврхе наведене у члановима од 71 до 73, Агенција може да:

- (a) испита документацију вођену у складу са члановима од 51 до 58;
- (b) обави независна мјерења укупног нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму;
- (c) верификује функционисање и калибрацију инструмената и остале мјерне и контролне опреме;
- (d) примјењује мјере надгледања и држања материјала у затвореном простору; и
- (e) користи друге објективне методе који су се показали технички одговарајући.

Члан 75.

У оквиру члана 74, Агенција ће бити овлашћена да:

- (a) пази да се узорци у кључним тачкама мјерења за утврђивање материјалне равнотеже узимају у складу са поступцима који дају репрезентативне узорке, пази на обраду и анализу узорака и добија дупликате таквих узорака;
- (b) пази да су мјерења нуклеарног материјала у кључним тачкама мјерења у сврхе утврђивања материјалне равнотеже репрезентативна, и пази на калибрацију потребних инструмената и опреме;
- (c) склопи са Босном и Херцеговином аранжмане да се, ако буде потребно:
 - (i) обаве допунска мјерења и узму допунски узорци за потребе Агенције;
 - (ii) анализирају стандардни аналитички узорци Агенције;
 - (iii) употребе одговарајући апсолутни стандарди при калибрацији инструмената и друге опреме; и
 - (iv) изврше остале калибрације.
- (d) обезбиједи употребу властите опреме за независна мјерења и надзор, и ако је тако договорено и наведено у допунским аранжманима, уреди да се таква опрема инсталира;
- (e) употреби своје печате и другу опрему за идентификовање или откривање провале при држању материјала у затвореном простору, ако је тако договорено и наведено у допунским аранжманима; и
- (f) договори са Босном и Херцеговином превоз узорака узетих за потребе Агенције.

Приступ за инспекције

Члан 76.

- (a) У сврхе наведене у члану 71(a) и (b), а све до тренутка кад буду наведене стратегијске тачке у допунским аранжманима, инспектори Агенције ће имати приступ свакој локацији за коју почетни извјештај или било која инспекција извршена са њим у вези покажу да је нуклеарни материјал присутан.

- (b) У сврхе наведене у члану 71(с), инспектори ће имати приступ свакој локацији о којој је Агенција била обавијештена према члану 92(d)(iii) или 95d(iii).
- (c) У сврхе наведене у члану 72, инспектори ће имати приступ само стратегијским тачкама наведеним у допунским аранжманима и документацији која се води у складу с одредбама чланова од 51 до 58; и
- (d) У случају да Босна и Херцеговина закључи да било какве неуобичајене околности захтијевају проширење ограничења у погледу приступа Агенције, Босна и Херцеговина и Агенција ће одмах постићи споразум који ће Агенцији омогућити да своје одговорности у погледу заштитних мјера изврши у свјетлу тих ограничења. Генерални директор ће о сваком таквом споразуму извијестити Одбор.

Члан 77.

У околностима које би могле довести до специјалних инспекција, у сврхе наведене у члану 73, Босна и Херцеговина и Агенција ће се одмах консуловати. Као резултат таквих консултација, Агенција може да:

- (a) изврши инспекције као допуну рутинској инспекцији предвиђеној у члановима од 78 до 82; и
- (b) добије приступ, уз пристанак Босне и Херцеговине, додатним информацијама и локацијама осим оних наведених у члану 76. Сваки неспоразум у вези са потребом за допунски приступ биће ријешен у складу са члановима 21 и 22. У случају да је акција од стране Босне и Херцеговине важна и хитна, примјењиваће се члан 18.

Учесталост и интензитет рутинских инспекција

Члан 78.

Агенција ће свести број, интензитет и трајање рутинских инспекција на минимум који одговара успјешном спровођењу поступака за примјену заштитних мјера изложених у овом споразуму, примјењујући оптимални временски распоред, и користиће се најоптималније и најекономичније обимом инспекција којима располаже.

Члан 79.

Агенција може годишње извести једну рутинску инспекцију постројења и зона материјалне равнотеже изван постројења са садржајем нуклеарног материјала или годишњим протоком, зависно од тога који је већи, који не прелази пет ефективних килограма.

Члан 80.

Број, интензитет, трајање, временски распоред и начин рутинских инспекција постројења са садржајем или годишњим протоком нуклеарног материјала који прелази пет ефективних килограма одређиваће се на таквој основи да у максималном или граничном случају инспекцијски режим не буде интензивнији него што је потребно и довољно за одржавање континуитета у познавању тока и

инвентара нуклеарног материјала, а максимални број рутинских инспекција таквих постројења одредиће се на овај начин:

- (a) за реакторе и запечаћена складишта максимум укупних рутинских инспекција годишње одредиће се одобравањем једне шестине човјек-година инспекције за свако такво постројење;
- (b) за постројења која нису реактори или запечаћена складишта, а имају у себи плутонијум или уранијум обогаћен преко 5%, максимум укупних рутинских инспекција годишње одредиће се одобравањем за свако такво постројење 30 x ЧЕ човјек-дана инспекција годишње, при чему је Е инвентар или годишњи проток нуклеарног материјала, зависно од тога који је већи, изражен у ефективним килограмима. Максимум утврђен за свако такво постројење неће, међутим, бити мањи од 1,5 човјек-година инспекције; и
- (c) за постројења која нису обухваћена одредбама (a) и (b), максимум укупних рутинских инспекција годишње одредиће се одобравањем за свако такво постројење једну трећину човјек-година инспекције плус 0,4 x Е човјек-дана инспекција годишње, при чему је Е инвентар или годишњи проток нуклеарног материјала, зависно од тога који је већи, изражен у ефективним килограмима.

Босна и Херцеговина и Агенција могу се сложити да се измијени број за максималне инспекције наведене у овом члану, након закључка Одбора гувернера да је таква измјена потребна.

Члан 81.

У складу са члановима од 78 до 80, критеријуми којима се треба руководити за одређивање стварног броја, интензитета, трајања временског распореда и начина извођења рутинских инспекција за било које постројење обухватиће:

- (a) облик нуклеарног материјала, посебно да ли је нуклеарни материјал у необликованој форми или је садржан у низу појединачних елемената; његов хемијски састав и, за уранијум, је ли ниског или високог обогаћења, те његову приступачност;
- (b) ефикасност босанскохерцеговачког система евидентирања и контроле, укључујући границе у којима су оператори нуклеарних постројења независни од система обрачуна и контроле Босне и Херцеговине, обим у којем су мјере наведене у члану 32 биле реализоване од стране Босне и Херцеговине, ажурност подношења извјештаја Агенцији; њихову усклађеност са независном верификацијом од стране Агенције, те количину и тачност у утврђивању неевидентираниог материјала онако како га је верификовала Агенција;
- (c) карактеристике босанскохерцеговачког нуклеарног горивог циклуса, посебно број и типове постројења са нуклеарним материјалом који потпада под заштитне мјере, карактеристике таквих постројења у односу на заштитне мјере, а посебно до којег степена је материјал з атворен, степен у кој ем конструкција тих постројења олакшава верификацију тока и инвентара нуклеарног материјала, и обим до ког се информације из различитих зона материјалне равнотеже могу довести у корелацију;
- (d) међународну међузависност, посебно обим у којем се нуклеарни материјал прима из других држава или шаље у њих на употребу или прераду; било које верификације дјелатности Агенције стим у вези и степен до којег су

мирнодопске нуклеарне дјелатности Босне и Херцеговине узајамно повезане са дјелатностима других држава; и

- (е) технички развој на подручју заштитних мјера, укључујући употребу статистичких техника и узимања случајних узорака при оцјени нуклеарног материјала.

Члан 82.

Босна и Херцеговина и Агенција консултоваће се у случају да Босна и Херцеговина сматра да се инспекција развија са непримјереном концентрацијом на појединим постројењима.

Најава инспекција

Члан 83.

Агенција ће унапријед обавијестити Босну и Херцеговину о доласку инспектора у постројења или зоне материјалне равнотеже изван постројења на овај начин:

- (а) за *ad hoc* инспекције у складу са чланом 71(с) најмање 24 сата прије, за оне у складу са чланом 71(а) и (б) и за дјелатности предвиђене чланом 48, најмање седам дана прије;
- (б) за специјалне инспекције у складу са чланом 73 што је могуће прије, након што су се Босна и Херцеговина и Агенција консултовале, као што је предвиђено чланом 77, а да се при томе подразумијева да ће се консултовањем обично обухватити и питање обавјештења о доласку; и
- (с) за рутинске инспекције према члану 72 најкасније 24 сата прије у односу на постројења наведена у члану 80(б) и запечаћена складишта која садрже плутонијум или уранијум обогаћен више од 5%, а седам дана прије у свим осталим случајевима.

Таква најава инспекција садржаваће имена инспектора и наводиће постројења и зоне материјалне равнотеже изван постројења који ће се посјетити и период током којег ће исти бити посјећени. Ако инспектори треба да стигну из мјеста изван Босне и Херцеговине, Агенција ће такође унапријед извијестити о мјесту и времену њиховог доласка у Босну и Херцеговину.

Члан 84.

Без обзира на одредбе члана 83, Агенција може, као допунску мјеру, извести без претходне најаве дио рутинских инспекција према члану 80, у складу с принципом случајних узорака. При вршењу било које ненајављене инспекције, Агенција ће у потпуности узети у обзир било који оперативни програм који Босна и Херцеговина спроводи према члану 64(б). Осим тога, кад год је могуће, а на основу оперативног програма, она ће периодично обавјештавати Босну и Херцеговину о свом општем програму најављених и ненајављених инспекција, наводећи општи период за који се инспекције предвиђају. При вршењу било које ненајављене инспекције, Агенција ће учинити све да сведе на минимум све практичне потешкоће за Босну и Херцеговину и за оперативна постројења, водећи рачуна о одговарајућим одредбама чланова 44 и 89. У складу са тим, Босна и Херцеговина ће учинити све да олакша задатак инспектора.

Именовање инспектора

Члан 85.

При именовану инспектора примјењиваће се ови поступци:

- (a) генерални директор ће обавијестити Босну и Херцеговину писменим путем о имену, квалификацијама, националности, положају и другим одговарајућим детаљима о сваком службенику Агенције којег он предлаже за именовање као инспектора за Босну и Херцеговину;
- (b) Босна и Херцеговина ће обавијестити генералног директора у року од 30 дана од дана добијања таквог приједлога прихвата ли тај приједлог;
- (c) генерални директор може именовати сваког службеника којег је Босна и Херцеговина прихватила као једнога од инспектора за Босну и Херцеговину, и обавијестиће Босну и Херцеговину о таквим именовањима;
- (d) генерални директор, дјелујући у одговору на захтјев Босне и Херцеговине или на своју властиту иницијативу, одмах ће обавијестити Босну и Херцеговину о повлачењу именовања било којег службеника као инспектора за Босну и Херцеговину.

Међутим, што се тиче инспектора потребних за дјелатност из члана 48 и за вршење *ad hoc* инспекција према члану 71(a) и (б), поступци именовања завршиће се, буде ли могуће, у року од 30 дана након ступања на снагу овог споразума. Ако се такво именовање покаже немогућим у оквиру тог временског ограничења, инспектори ће се за такве циљеве именовати привремено.

Члан 86.

Босна и Херцеговина ће одобрити или обновити што је брже могуће одговарајуће визе, тамо гдје треба, за сваког инспектора именованог за Босну и Херцеговину.

Понашање и посјете инспектора

Члан 87.

Инспектори ће, извршавајући своје функције према члановима 48 и од 71 до 75, обављати своје дјелатности на начин предвиђен да се избјегне ометање или одгађање изградње, одгађање пуштања у рад или рада постројења, или угрожавање њихове безбједности. Посебно, инспектори неће управљати било којим постројењем сами нити ће наредити особљу неког постројења да обави било какву операцију. Ако инспектори сматрају да, у складу са члановима 74 и 75, одређене операције у неком уређају треба да изведе сам оператор, они ће за то поднијети захтјев.

Члан 88.

Ако су инспекторима потребне услуге којима Босна и Херцеговина располаже, укључујући употребу опреме, у вези са спровођењем инспекција, Босна и Херцеговина ће инспекторима олакшати пружање таквих услуга и употребу такве опреме.

Члан 89.

Босна и Херцеговина ће имати право да инспекторе за вријеме њихових инспекција прате представници Босне и Херцеговине, уз услов да инспектори тиме не буду задржани или на неки други начин ометани у извршавању својих функција.

ИЗЈАВЕ О ВЕРИФИКАЦИОНИМ ДЈЕЛАТНОСТИМА АГЕНЦИЈЕ

Члан 90.

Агенција ће обавијестити Босну и Херцеговину:

- (a) о резултатима инспекција, у интервалима који ће се навести у допунским аранжманима; и
- (b) о закључцима које је извела из својих верификационих дјелатности у Босни и Херцеговини, посебно изјавама о свакој зони материјалне равнотеже, које ће се дати што је могуће прије након извршене физичке инвентуре коју је предузела и верификовала Агенција и утврђене материјалне равнотеже.

МЕЂУНАРОДНИ ПРЕНОСИ

Члан 91.

Опште одредбе

Нуклеарни материјал који потпада или треба да потпада под заштитне мјере према овом споразуму, а који се међународно преноси, сматраће се, у сврхе овог споразума, да потпада под одговорност Босне и Херцеговине:

- (a) у случају увоза у Босну и Херцеговину, од времена када таква одговорност престаје да важи за државу извозницу, а најкасније у вријеме кад материјал доспије до свог одредишта; и
- (b) у случају извоза из Босне и Херцеговине, све до времена до када држава прималац преузме такву одговорност, а најкасније у вријеме кад нуклеарни материјал доспије до свог одредишта.

Тренутак у којем ће се извршити пренос одговорности одредиће се у складу са одговарајућим аранжманима заинтересованих држава. Ни Босна и Херцеговина ни било која друга држава неће сматрати да има такву одговорност за нуклеарни материјал само због чињенице да се нуклеарни материјал налази у транзиту преко или изнад њеног подручја, или да се превози бродом под њеном заставом или у њеном авиону.

Изношење из Босне и Херцеговине

Члан 92.

- (a) Босна и Херцеговина ће обавијестити Агенцију о сваком намјераваном изношењу из Босне и Херцеговине нуклеарног материјала који потпада под заштитне мјере према овом споразуму ако пошиљка прелази један ефективни килограм или ако ће се у периоду од три мјесеца неколико пута слати

пошиљке у исту државу, свака мања од једног ефективног килограма, али чија укупност прелази један ефективни килограм.

- (b) Такво обавјештење ће се доставити Агенцији након склапања уговорних аранжмана који претходе изношењу, а обично најмање двије седмице прије него што нуклеарни материјал треба припремити за превоз.
- (c) Босна и Херцеговина и Агенција могу се договорити о разним поступцима за претходна обавјештења.
- (d) У обавјештењу ће се наводити:
 - (i) идентификација и, буде ли могуће, очекивана количина и састав нуклеарног материјала који ће се изнијети и зона материјалне равнотеже из које долази;
 - (ii) држава којој је нуклеарни материјал намијењен;
 - (iii) датуми и локације на којима нуклеарни материјал треба да се припреми за превоз;
 - (iv) приближни датуми слања и доласка нуклеарног материјала; и
 - (v) у којем ће тренутку приликом превоза држава прималац преузети одговорност за нуклеарни материјал, у сврхе овог споразума, и вјероватан датум када ће до тога доћи.

Члан 93.

Обавјештења из члана 92 биће таква да ће Агенција моћи, ако затреба, извршити једну *ad hoc* инспекцију како би идентификовала и, по могућности, верификовала количину и састав нуклеарног материјала прије него што се он изнесе из Босне и Херцеговине и, ако Агенција тако жели или Босна и Херцеговина тако захтијева, стави пломбе на нуклеарни материјал кад он буде спреман за превоз. Међутим, изношење нуклеарног материјала неће се одгодити на било који начин због акције коју би Агенција предузела или разматрала да предузме у складу са таквим обавјештењем.

Члан 94.

Ако нуклеарни материјал неће потпадати под аранжмане Агенције у држави примаоцу, Босна и Херцеговина ће уредити да Агенција прими, у року од три мјесеца након што је држава прималац прихватила одговорност за нуклеарни материјал од Босне и Херцеговине, потврду од државе примаоца о преносу.

Уношење у Босну и Херцеговину

Члан 95.

- (a) Босна и Херцеговина ће обавијестити Агенцију о сваком уношењу у Босну и Херцеговину нуклеарног материјала који треба да потпада под заштитне мјере према овом споразуму ако пошиљка прелази један ефективни килограм или ако ће се у периоду од три мјесеца неколико пута примати пошиљке из

исте државе, свака мања од једног ефективног килограма, чија ће укупна маса прећи један ефективни килограм.

- (b) Агенција ће бити обавијештена што је могуће прије о очекиваном доласку нуклеарног материјала, а у сваком случају најкасније до дана када Босна и Херцеговина преузме одговорност за нуклеарни материјал.
- (c) Босна и Херцеговина и Агенција могу се договорити о разним поступцима за претходна обавјештења.
- (d) У обавјештењу ће се наводити:
 - (i) идентификација и, по могућности, очекивана количина и састав нуклеарног материјала;
 - (ii) у којем ће моменту преноса Босна и Херцеговина преузети одговорност за нуклеарни материјал, у сврхе овог споразума, те вјероватни датум кад ће до тога доћи; и
 - (iii) очекивани датум доласка, локација и датум кад се предвиђа распакивање нуклеарног материјала.

Члан 96.

Обавјештења из члана 95 биће таква да ће Агенција моћи, ако затреба, извршити једну *ad hoc* инспекцију како би идентификовала и, по могућности, верификовала количину и састав нуклеарног материјала у вријеме кад се пошиљка буде распакивала. Међутим, распакивање неће бити одгођено било којом акцијом коју би Агенција предузела или разматрала да предузме у складу с таквим обавјештењем.

Члан 97.

Специјални извјештаји

Босна и Херцеговина ће поднијети специјални извјештај као што је предвиђено чланом 68 ако било који неуобичајен инцидент или околност наведе Босну и Херцеговину да повјерује да је дошло или је могло доћи до губитка нуклеарног материјала, укључујући и појаву знатнијег закашњења током међународног преноса.

ДЕФИНИЦИЈЕ

Члан 98.

У сврхе овог споразума:

- A. *Усклађивање* значи улазни податак у књиговодственом обрачуну или извјештају који показује разлику између пошиљаоца и примаоца или неевидентирани материјал.
- B. *Годишњи проток* значи у сврхе чланова 79 и 80 количину нуклеарног материјала пренесеног годишње из постројења које ради номиналним капацитетом.

- C. *Серија* значи дио нуклеарног материјала који се узима као јединица приликом књижења при кључној тачки мјерења и за коју се састав и количина дефинишу једним јединим скупом спецификација ил и мјерења. Нуклеарни материјал може бити у необликованој форми или садржан у низу појединачних елемената.
- D. *Подаци о серији* значе укупну масу сваког елемента нуклеарног материјала и, за плутонијум и уранијум, изотопни састав тамо гдје одговара. Јединице за обрачун су сљедеће:
- (a) грами садржаног плутонијума;
 - (b) грами укупног уранијума и грами садржаног уранијума -235 плус уранијума -233, за уранијум обогаћен тим изотопима; и
 - (c) килограми садржаног торијума, природног уранијума или осиромашеног уранијума.
- У сврхе извјештавања, тежине појединачних елемената у серији биће сабране прије заокруживања на најближи број.
- E. *Књиговодствени инвентар зоне материјалне равнотеже* значи алгебарски број посљедње физичке инвентуре, као и зоне материјалне равнотеже и свих инвентарских измјена што су се догодиле откако је та физичка инвентура била учињена.
- F. *Корекција* значи улазни податак у књиговодственом обрачуну или извјештају којим се исправља уочена грешка или која одражава побољшано мјерење неке количине прије унесене у обрачун или извјештај. За сваку корекцију мора се означити улазни податак на који се односи.
- G. *Ефективни килограм* значи специјална јединица која се употребљава кад се нуклеарни материјал ставља под заштитне мјере. Количина у ефективним килограмима добија се мјерењем:
- (a) за плутонијум, његове масе у килограмима;
 - (b) за уранијум са обогаћењем од 0,01 (1%) или више, његове масе у килограмима помножене квадратима његовог обогаћења;
 - (c) за уранијум са обогаћењем испод 0,01 (1%) и изнад 0,005 (0,5%), његове масе у килограмима помножене са 0,0001; и
 - (d) за осиромашени уранијум са обогаћењем од 0,005 (0,5%) или испод те масе, и за торијум, његове масе у килограмима помножене са 0,00005.
- H. *Обогаћење* значи однос заједничке масе изотопа уранијума -233 и уранијума -235 према маси укупног уранијума о којем је ријеч.
- I. *Постројење* значи:
- (a) реактор, критични уређај, конверзионо постројење, постројење за производњу, постројење за прераду, постројење за сепарацију изотопа или одвојено складиште; или
 - (b) било које мјесто гдје се обично нуклеарни материјал употребљава у количинама већим од једног ефективног килограма.

J. *Инвентарска измјена* значи повећање или смањење изражено у серијама нуклеарног материјала у некој зони материјалне равнотеже; таква ће измјена обухватити једно од следећег:

(a) Повећања:

(i) увоз;

(ii) унутрашње примање: примање из осталих зона материјалне равнотеже, примање из неке дјелатности која не потпада под (немирољубиве) заштитне мјере, или примања у почетној тачки примјене заштитних мјера;

(iii) нуклеарну производњу: производњу специјалног фисибилног материјала у неком реактору; и

(iv) прекид изузећа: поновну примјену заштитних мјера на нуклеарни материјал који је прије тога био изузет на бази своје употребе или количине.

(b) Смањења:

(i) извоз;

(ii) унутрашња пошиљка: отпремање у друге зоне материјалне равнотеже или отпремање за неку дјелатност која не потпада под (немирољубиве) заштитне мјере;

(iii) нуклеарни губитак: губитак нуклеарног материјала због његове трансформације у други елемент (друге елементе) или изотоп (изотопе) као резултат нуклеарних реакција;

(iv) измјерено одстрањивање: нуклеарни материјал који је био измјерен или процијењен на основу мјерења и одложен на такав начин да више није погодан за даљу нуклеарну употребу;

(v) задржани отпад: нуклеарни материјал створен током нуклеарне прераде или због погонске незгоде, за који се сматра да се више не може регенерисати, али који је ускладиштен;

(vi) изузимање: изузимање нуклеарног материјала од заштитних мјера због његове употребе или количине;

(vii) остали губици: на примјер, случајни губици (то јест, неповратан или ненамјеран губитак нуклеарног материјала: као резултат погонске незгоде) или крађа.

K. *Кључна тачка мјерења* значи мјесто гдје се нуклеарни материјал јавља у таквом облику да се може мјерити како би се одредио ток материјала или инвентар. Кључне тачке мјерења обухватају, али нису ограничене само на, улазе и излазе (укључујући измјерено одстрањивање), а и складишта у зонама материјалне равнотеже.

L. *Човјек-година инспекција* у сврхе члана 80 значи 300 човјек-дана инспекција, при чему један човјек-дан јесте један дан током којег један једини

инспектор има приступ неком постројењу у било које вријеме за укупно вријеме које не прелази осам сати.

- M. *Зона материјалне равнотеже* значи зона унутар или изван неког постројења, тако да се:
- (a) количина нуклеарног материјала код сваког уношења или изношења из сваке зоне материјалне равнотеже може одредити; и
 - (b) физички инвентар нуклеарног материјала у свакој зони материјалне равнотеже може одредити кад је то потребно, у складу с прописаним поступцима, како би се могла установити материјална равнотежа за циљеве примјене заштитних мјера Агенције.
- N. *Неевидентирани материјал* значи разлика између књиговодственог инвентара и физичког инвентара.
- O. *Нуклеарни материјал* значи било који изворни или специјални физибилни материјал као што је дефинисано у члану XX Статута. Израз изворни материјал неће се тумачити као да важи за руде или рудне остатке. Свака одлука Одбора према члану XX Статута након ступања на снагу овог споразума, која проширује материјале сматране изворним материјалима или специјалним физибилним материјалима, важиће према овом споразуму само пошто је прихвати Босна и Херцеговина.
- P. *Физички инвентар* значи скуп свих измјерених или изведених процјена количина нуклеарног материјала у серијама на располагању у дато вријеме унутар једне зоне материјалне равнотеже, добијен у складу са прописаним поступцима.
- Q. *Разлика између пошиљаоца и примаоца* значи разлика у количини нуклеарног материјала у једној серији како је саопштено из зоне материјалне равнотеже пошиљаоца и како је измјерено у зони материјалне равнотеже примаоца.
- R. *Изворни подаци* су подаци утврђени за вријеме мјерења или калибрисања или употребљени да би се извели емпиријски односи који идентификују нуклеарни материјал и дају податке о серији. Изворни подаци могу обухватати, на примјер, масу спојева, конверзионе факторе да би се одредила маса елемента, специфичну тежину, концентрацију елемента, изотопне односе, односе између обима и манометарских читавања и однос између произведеног плутонијума и генерисане енергије.
- S. *Стратегијска тачка* значи мјесто одабрано за вријеме испитивања пројектних информација гдје се, уз нормалне услове и заједно са информацијама прикупљеним из свих стратегијских тачака, добијају и верификују неопходне и довољне информације за спровођење заштитних мјера; стратегијске тачке могу укључити било коју локацију обухватити свако мјесто гдје се обављају кључна мјерења у вези са обрачунавањем материјалне равнотеже и гдје се спроводе мјере држања материјала у затвореном простору.

ПОТПИСАНО у Бечу, дана 06. јуна 2012. године у два примјерка на енглеском језику.

За Босну и Херцеговину:
Емир Диздаревић, с.р.
директор Државне регулативне агенције за
радијацијску и нуклеарну сигурност

За ИАЕА
Jukia Amano, с.р.
генерални директор
Међународне агенције за атомску енергију